

hvar och en, som sträfvar till insigt i någon af dessa, möter de förra på sin väg. Hvarje vetenskap har sin historia, sammanhängande med den allmänna kulturhistorien; och hvar och en af dem bär på sina särskilda utvecklingsstadier spåren af den tidens filosofiska läror. Men de deltaga äfven med poesin i framställningen af idealet, nemligen af idéns förverkligande i sanningens verld och i det rättas. Filosofin skall vara systemernas system, vetenskapernas vetenskap; och historien läran om människoslätets fortskridande till ett samlif af förädlad mensklighet, i högsta mening framställning af det tillvarande rätta, enligt Schillers djupa ord: „Die Weltgeschichte ist das Weltgericht.“ Sjelfallet intresserar sig ungdomen för mensklighetens i historien uppträdande heroer; längre fram äfven för vissa framstående nationers lif och bragd; slutligen vid vunnen högre bildning för mensklighetens allmänna öden och dessas ideala mål. Filosofin har icke fördelen att mötas af samma sjelffallna ungdomliga intresse som historien. Intresset för dess innehåll beror af en inre eller yttre väckelse. Den förra ger det redan till styrka komna vetenskapliga forskningsbegäret; den senare är bunden vid vissa perioder af vetenskapens egen utveckling. Ty då denna vetenskap endast kan afse, att bringa till system och klarhet ett vetande, som redan förefinnes, så äro dess framsteg beroende af perioderna i den allmänna menskliga kulturutvecklingen; och det är endast vid dessa öfvergångar från en kulturperiod till en annan, som intresset för den filosofiska undersökningen är starkt och allmänt. Men emedan all verklig filosofi måste vara idealistisk, förfelar den på ingen tid att tilldraga sig högre stämnda sinnen. Anselmi berömda antithes: *Si Deus est, unde malum? Si malum, quis Deus?* oroar hvarje tänkandes bröst och begär att lösas. Må också all forskning ytterst

föra till erkännandet, att menniskan icke förmår begripa tingens upphof och slutändamål, samt att för henne intet annat återstår, än att nedfalla och tillbedja. Men det är dock menniskoanden värdigt, att äfven detta erkännande må hvila på insigt, icke bero af slöhet och tankelättja. Isynerhet den del af filosofin, man kallat den praktiska, rätts- och samhällsläran, har att tillfredställa ett vetandets, af hvarje vetenskapligt bildad känt behof. Det är på denna punkt, filosofin möter ett af samtidens främsta intressen, af hvilket äfven ungdomen måste vara berörd, och der den icke kan fela att gifva rikt ämne för diskussion i studenternas samlif. Väl kan filosofin icke grunda sina läror på återopandet af historiens vittnesbörd, utan på lärornas eget inre sammanhang. Icke destomindre utgöra historiens lärdomar ett kriterium på den filosofiska samhällslärans sanning. Omvänt blir det historiska exemplet en lärosats derigenom, att det bringas i samband med andra historiens lärdomar och i detta sammanhang blir bevisande. Så leder hvardera af dessa vetenskaper öfver till den andra.

Det vetenskapliga vetandet sammansluter sig här med den medborgerliga bildningen. Det är nemligen den vetenskapligt bildade lika ovärdigt, som det är samhällsförderfvande, om han åtnöjer sig med den sociala och politiska undervisning, dagbladslitteraturen erbjuder, okunnig, ytlig, af partilidelser förblindad, ja afsigtligt missledande, som denna ofta är.

Man skulle tänka lågt om den vetenskapliga bildningens betydelse för en nations kultur, om man ansåge det för tillräckligt, att vetenskapen eger representanter vid universiteterna. Dessas bestämelse att utgöra undervisningsanstalter utvisar också, att meningen med desamma är, att vetenskaplig bildning skall från dem spridas till

så vida kretsar, som möjligt. Men så viktigt det därför är, att de lärjungar, som utgå från universiteterna, medföra håg och förmåga till fortsatt vetenskapligt studium, så nödvändigt är det äfven, att de derjemte vunnit intresse för litteraturen i egentlig mening d. v. s. för nationallitteraturerna. Hvarje vetenskap bär väl spår af den reform, som sedan 16:de seklet föregått i de Europeiska folkens allmänna bildning. Men denna moderna bildnings mest framstående frukt är dock nationallitteraturen, i den grad, att den, som icke är förtrogen med densamma, icke heller känner och vet, hvori denna bildning består, och därför äfven är oförmögen att verka för dess spridning och utveckling hos sin nation. Ja det kan väl med rätta yrkas, att äfven tjänstemannen i brist af detta vetande vid sin embetsutöfning icke ledes af den anda, som hör den närvarande tiden till.

I detta hänseende torde mycket brista vid vårt universitet, kanske mera, än för några decennier tillbaka, då den utomordentliga lyftning, som försiggick i den Tyska och den Svenska litteraturen, hade väckt ett lifligare deltagande äfven i våra aflägsna bygder.

För dessa fria och frivilliga studier kan och bör nu samlifvet vid universitetet verka. Formen för denna verksamhet kan vara vexlande; men den torde dock vara mest inflytelserik, om den leder till diskussion, till yrkanden och motyrkanden — helst på grund af citerade utdrag ur framstående författares skrifter. Också endast uppläsandet af stycken, utmärkta genom upphöjda tankar i skön form, kan föra mängen ung student, att taga det första steget till bekantskap med denna för honom okända litteratur. Ingen student borde någonsin på sin bokhylla sakna ett par hithörande verk. Tid att begagna dem brister aldrig, om dertill användes någon del af de många stunder, hvilka

eljest, då examensläsningen tröttat, förnötas i halftråkigt kringdrifvande eller i sällskapskretsar, hvilka främst utgöras af de kamrater, som alltid hafva godt om tid. Det är väl, att sådane skrifter finnas i det allmänna studentbiblioteket, men detta är icke nog. De böra finnas städse till hands, i hvarje students rum, och följa honom såsom ett kärt arf från universitetet. Nuförtiden finnas upplagor af de herrligaste verk till ett så billigt pris, att det icke torde öfverstiga någon students tillgångar, så att ingen student behöfver sakna tillfället lära känna, huru glädjande umgänget är med mensklighetens stora andar. Man anför af Cato den betydelsefulla här tillämpliga ut-sagan: „numquam se minus otiosum esse, quam cum otiosus; nec minus solus, quam cum solus esset.“

Vid ungdomens litterära öfningar skall största vikt läggas på formen, på anordning, stil och språk. Äfven ur denna synpunkt äro skönlitterära försök i studentsamqvämen på sin plats. Men de tillfredsställa också en ungdomssinnets ädlaste drift, hvars grund Schiller uttalar, då han om konsten säger:

„Die ihrem keuschen Dienste leben
Versucht kein niedrer Trieb, bleicht kein Geschick,
Wie unter heilige Gewalt gegeben,
Empfangen sie das reine Geisterleben.“

Att i hvarje land den fosterländska litteraturen eger första rummet i raden af ett folks bildningsmedel, har all skolgången ungdom lärt sig känna, emedan poesin är företrädesvis ungdomens litteratur, fostrarinnan af dess upphöjdaste tankar och känslor. Men studenten kan äfven inse, att det så skall vara, att nationallitteraturen är på engång den ädlaste frukten af folkandens arbete och denna

andes, nationalandans, förnämsta uppehållare. Han har af de antika folkens exempel lärt, huru nationallitteraturen lever och verkar för menskligheten genom sekler och årtusenden framom folkets egen historiska tillvaro. Han vet, af huru ringa betydelse Grekernas politiska verksamhet varit, jemförd med det omätliga inflytande, deras litteratur utöfvat på mensklighetens allmänna utveckling och bildning. Och det är dessa tre: Grekernas filosofiska, historiska och poetiska litteratur, som detta civiliserande inflytande främst tillkommer, medan antikens vetenskap i öfrigt eger blott ett underordnad historiskt intresse. Hvarje folk kan visst icke hoppas, att genom sin litteratur i lika grad lefva ett odödligt lif. Dock för hvarje folk är denna den väg, på hvilken det är kalladt att gifva sin skärf till mensklighetens bildningsskatt.

Vår tid erbjuder äfven intresset för den bildande konsten rik näring i förträffliga afbildningar. Önskligt vore, att studentbiblioteket kunde tillegna sig sådana verk, för att utlånas till afdelningsmötena, att förevisas under ledning af någon bland de äldre, som särskildt studerat konsthistorien. Utan någon sådan väckelse saknas jemte förstånd för konstens betydelse äfven rätt sinne för den gryende inhemska konstens värde.

Studentsången har länge utgjort studentsamqvämens skönaste prydnad samt ett bindemedel mellan universitetets ungdom och den större allmänheten. Beklagligt är blott, att sången så ofta vid skolorna vanvårdas; hvaraf följderna är, att öfningarna vid universitetet erfordra en tidsuppostring, som ofta verkat skadligt för studierna. Lika beklagligt är, att den hopade lexläsningen gör det för skolgossen nära nog omöjligt att lära någon instrumentalmusik. Och det är dock, oberäknadt den musikaliska bildning som utöfningen medför, äfven af stort sedligt värde, om yng-

lingen i sitt instrument har en kärvorden vän, i hvars umgänge han icke känner behovet af förströelse, och som manar honom från besmittelsen af det låga. När han lemnar studentkammaren, gör denna vän honom till en välkommen gäst i landets bildade familjehem, sålunda fortsättande sin skyddande inflytelse.

I nutidens litteratur hafva tvenne i sin närvarande form nya elementer inkräktat det största utrymmet, tidningslitteraturen och romanen. Båda höra tiden till, äfven i god mening, och isynnerhet tidningarnas stora inflytande på den allmänna bildningen och samhällstillståndet är känd sak. Men båda äro de mest vinstgifvande grenar af litteraturen: och de hafva derföre allmänt blifvit föremål för en penningspekulation, hvilken icke räknar det noga med medlen, endast ändamålet, stor afsättning, vinnes. Genom följetongens införande hafva dagbladen förenat båda slagen. Alla tänkande bedömare i alla Europas länder äro ense om att beklaga, i hvilken hög grad denna utträngt all dugligare läsning, hvarpå ock litteraturen under de senaste årtiondena blifvit allt fattigare. Desto viktigare är det, att bland den bildade ungdomen bekantskapen med de stora kulturländernas klassiska litteratur underhålles och kärleken till densamma lifvas. Nödvändigt är visst, att hvarje student följer äfven med dagens händelser och med de politiska och sociala frågor, som stå på dagordningen. Men än nödvändigare är, att i allt detta skilja sanning från osanning och att med någon sans och insigt bedöma företeelserna och lärorna. Det är redan svårt, att ur mängden af falska eller vanställande notiser vinna kännedom om samma förhållandet. Äfven en ringare erfarenhet är tillräcklig att lära, att man bör misstro de första underrättelserna och afvakta meddelanden från flere håll. Än mera bör den tänkande

dröja med bedömandet. Den politiska liberalismens lexikon är lätt lärdt, och att använda detsamma såsom allmän måttstock för sträfvanden och tilldragelser hos de skilda folken kräver i vår tid ingen insigt. För ungdomen isynnerhet har, såsom sig bör, dess ordförråd en vacker klang. Men för att känna ett folks förgångna historia, dess närvarande bildningsgrad och politiska och sociala förhållanden, dertill fordras allvarliga studier. Och det är dock en sådan insigt hvarje förnuftigt bedömande af samtids historia förutsätter. För den vetenskapligt bildade bör det vara klart, att intet samhällssträfvande har framgång och bestånd, som icke bygger på en historisk grund. Ty ett folks vetande och sed kan icke i ett ögonblick omskapas, utan reagerar förr eller senare mot hvarje påtvingad form. Endast den lagbundna samhällsutvecklingen bär god frukt. Isynnerhet måste de ringare, mera beroende folken ställa bevarandet af de institutioner, som ega historisk rätt, i främsta rummet, deras vidare utveckling i det andra. Der allmänna vetandet och seden stå högt, der alstra de af sig denna utveckling som en mogen frukt. Att på denna väg för densamma verka hos eget folk, detta är företrädesvis studentens framtida värf. I denna syftning kan studentsamlifvet åstadkomma mycket godt. Särskildt kan politiserandet få en mindre lös form genom meddelandet af översättningar ur de större, med bättre krafter redigerade, politiska bladen, samt ur specialhistorier och brochyror, författade af kända vetenskapsmän, hvilka i närvarande tid sällan dröja länge med ett mognare belysande af tidshändelserna.

Studenten, som icke ens i rent vetenskapliga frågor skall *jurare in verba magistri*, bör väl än mindre gifva sitt omdöme fångat under en dagbladsartikel. Af största vikt är detta i allt, som rör eget land. Ty af hvem

skall landet vänta ett fördomsfritt och insigtsfullt bedömande, om icke af sina vetenskapligt bildade män? Men härtill hör en boklig kunskap och en erfarenhet, som ungdomen icke besitter. Den känner att börja med ganska litet sitt eget land — sin hemsocken och skolstaden i yttre mätto, föga mera. Sjelfva hågen att förstå och bedöma bör vara en kraftig sporre, att förvärfva den nödiga insigten. Tager nu studenten tidningslitteraturen till enda läromästare, icke blott ger han sig fången åt förutfattade meningar, utan dessa afvända honom såsom alltid från hågen att söka verklig insigt. Så förhåller det sig äfven angående sjelfva universitetets inrättning och verksamhet. Århundraden hafva härfpå använt sin bästa insigt med mera eller mindre framgång, och det är föga antagligt, att någon tjuguarig yngling skulle förstå saken bättre. Här förordade resignation kan väl stundom kännas tung. Men: „Yngling! ju mer du har värde, dess mer är försynthet din prydnad och ära.“

Detta hindrar dock icke att göra ifrågavarande ämnen till föremål för diskussion i studentsamqvämen, isynnerhet som vanligen någon äldres och insigtsfullares stämma dervid kan göra sig hörd. Önskligt är blott, att åsigterna betraktas såsom försöksteorier, utan anspråk på praktisk giltighet. Erkännandet häraf afböjer också uppkomsten af politiskt eller socialt partiväsen, som är alla allvarliga studiers fiende. Att med värme sluta sig till läror och sträfvanden, äfvensom att i kamratkretsen söka öfvertyga andra om deras sanning och värde, detta är för ungdomen naturligt. Men att göra dem till ett *Credo*, på hvars bekännande de goda skiljas från de onda, detta är förkastlig intolerans — oförenlig med det allvarliga sanningssökandet.

För kännedom af eget land är det hinderligt, att stu-

denter så sällan under sommarferierna företaga fotvandringar inom landet, medan man t. ex. i Tyskland möter studenter under ferietiderna på alla vägar och stigar. Vårt lands glesa befolkning, de stora afstånden och tyvärr de flesta studenters fattigdom utgöra visst svåra hinder. Likväl äro kommunikationerna numera jembförelsevis så lätta, att man med ringa kostnad kan inom få dagar flytta sig 40—50 mil från ort till ort. Utan förberedelser inbringa väl vandringar ringa förråd af vetande. Men vår litteratur eger dock redan ett försvarligt material af statistiska uppgifter och Ortsbeskrifningar, som uppsökta kunna gifva vandraren ledning till iakttagelser och anteckningar. Den sålunda förvärfvade kunskapen är en rik källa till meddelanden och diskussion. Vinsten för själ och sinne i öfrigt af dylika vandringar fördubblas derigenom, att de tillika hafva något för vetandet fruktbringande syfte. De äro också ett verksamt medel till frigörelse från en trång lokalpatriotism.

Romanen har företrädet vara den läsning, mot hvilken en varning är påkallad, emedan den är lika lockande som tankedödande och förstörande för all allvarlig arbetshåg. Och likväl erbjuder äfven romanen rika skatter af bildning och ädel njutning. Främst häri står otvifvelaktigt den Engelska romanen. Den, som på sin hylla eger Scotts och Dickens' arbeten må vara äfven något band af Bulwer och Thackeray har i dem goda vänner lifvet igenom. Härtill ett praktiskt råd: den, som egnar några dagar åt formläran i en Engelsk grammatik och derpå genomgår ett romanhäfte jemte en god öfversättning, lär sig läsa språket, utan stort behof af lexikon. Probatum est. Numera är äfven Englands romanlitteratur öfverlastad af uselheter. Af den Franska och Tyska måste väl något läsas, såsom prof på dess berömdare alster. Men den

skall sällan locka till omläsning. Den, som icke förmår försmå tidningsföljetongen, må lika gerna lemna universitetet.

Vetandet om egen nations historiska utveckling och dess andliga sträfanden förblifver likväl och skall för studenten förblifva det hufvudsakliga. Ett folks anda lever sitt klaraste och ädlaste lif i dess nationallitteratur. För intrycket af denna nationalandans uppenbarelse är ungdomssinnet företrädesvis öppet. Det är den som förmår, att i detsamma tända och nära patriotismens låga och fostra idealet för lifvets kommande verksamhet. Mot hvilket mål än studentens hög och sträfanden syfta, till vetenskaplig eller litterär verksamhet, eller ensamt till någon embetsmannaplats, ja må vara äfven yrkesutöfning, finner han sig vara bestämd att stå i fäderneslandets tjänst; och de skilda målen sammanfattas i uppoffrande arbete för fäderneslandets välfärd och ära.

Men hvilken är Finska folkets nationallitteratur? En fremling skall kanske säga: den finnes icke till. Han ser Svenska litteraturen obekymradt tillegna sig vårt lands Svenska litteraturalster. Den Finska litteraturen känner han icke, ty den är ännu för ung, för att hafva förvärfvat sig erkännande utom eget land.

Ur allmän litteraturhistorisk synpunkt har denna uppfattning obestriddligt sitt berättigande. Finska folkets historia har genom seklerna varit beroendets, icke sjelfständighetens. Få äro de folk, som icke genomgått denna lydnadens skola. Att likväl ett så ringa folk som det Finska derunder blifvit bevaradt för en egen nationell tillvaro, är en tillräcklig grund mot all misströstan i afseende på det närvarande nationella lifvets brister.

För oss ter sig också förhållandet annorlunda, än för fremlingen. Allt det, hvarmed Finsk man riktat vetenskap och litteratur, det räkna vi för vårt och oss till ära. Så

länge Finland var med Sverige förenadt, gaf äfven Svenska litteraturen i allmänhet näring åt vår bildning och äfven åt vår patriotism. Och hvad som i andens verld varit, fortfar att i sina verkningar lefva. Intet folk kan skilja ifrån sig sin förgångna historia. Sedan sagde tid förgått, är dock förhållandet ett annat. Sveriges litteratur står oss fortfarande nära; men för vår patriotism har den betydelse, endast såvidt den berör den förgångna Svenska tiden, dess historia och Finlands dåvarande förhållanden. Hvad deremot i Finland från denna tid skrifvits och diktats, det har mer och mer antagit en specielt Finsk pregel, utan afseende på den Svenska språkomklädnaden. Om Sveriges litteratur tillegnar sig det bästa deraf, så rörer detta oss icke. Vi veta, att det icke kunnat se dagen utom våra landamären, och att det ingenstädes kan så förstås, omfattas och verka som inom desamma.

Men för det stora flertalet af vårt folk är äfven denna litteratur en dold skatt. Det är med denna motsägelses lösning vi för närvarande kämpa. Solklar är den sanning: att en litteratur i ett annat språk, än folkets språk, ännu icke är en nationallitteratur; och likaså den: att utan att ega en nationallitteratur inget folk kan höja sig till modern bildning. Ty såsom redan anförts; det var genom nationallitteraturernas uppkomst, den nyare tiden främst skilde sig från medeltiden.

Det göres icke behof, att intala ungdomen mod och förtröstan. Den är ett folks förtröstan och mod. Ju mera der återstår att för fäderneslandet verka, desto rikare är ungdomens framtid. De senaste årtiondena hafva skänkt vår Svenska litteratur odödliga dikter, af hvilka återljudet trängt äfven utom den Svenska språkgränsen. Samtidigt har vårt Finska nationalepos trädt fram i dagens ljus, om

hvars utförande Rosenkrantz *) säger: „Det är så förträffligt, att man måste hysa den största aktning för ett folks genius, hvilket utvecklat en så formrik fantasi. Framställningen är fullt objektiv, hållen i rent episk ton, icke såsom Ossians dikter tecknande spökartade konturer, utan med individualismens kraft målade den friska verkligheten i alla dess detaljer. Den Baltiska nordens landskap, skogar och träd, djur och människor finnas icke annorstädes skildrade så plastiskt tydliga och i så klara färger. Den nordiska människans egendomliga sjäslif, som med känsla för det ringa förenar sinne för det stora och oerhörda, skildras allsidigt i denna dikts karakterer och äfventyr.“ Med Kalevala följde lyriska folksånger af oförgånglig skönhet. Och i folkdiktens spår har en finsk litteratur genom alla hinder och äfven tvångsmesyrrer brutit sig väg, redan på få årtal så omfångsrik, att väl intet annat folk i liknande förhållanden i sin litteratur framlagt större bevis på sin andes spänstighet. Fattigare på originaldiktens område, än vår Svenska litteratur, emedan stora skalder icke födas i kullar, har den unga Finska litteraturen dock att i bredd med denna förete verk i fäderneslandets historia, som till uppfattning och konstnärlig form brutit ny bana. Allt detta sammanlagdt är icke nedslående fattigdom. För studentens bokhylla är det mera än mycket. Må det unga slägtet tillse, hvarmed det förmår förkofra detsamma. Må det emellertid med kärlek begagna denna litteratur, vår Svenska som vår Finska; ty ingendera kan åsidosättas. Och må den, som hos sig känner förmåga att öka arvet, följa sin håg. Allt dugligt skall bära sin frukt för den allmänna bildningen i landet. Men må ingen, ledd af par-

*) Die Poesie und ihre Geschichte.

tisinne, göra det vanmäktiga försöket, att i mörkret nedtrycka det folk, hvars ihärdiga uppoffringar beredt honom själf tillträde till bildningens ljus.

Schelling *) säger: „In einem wissenschaftlichen Verein haben alle Mitglieder, der Natur der Sache nach, einen Zweck: es soll auf Akademien Nichts gelten als die Wissenschaft, und kein anderer Unterschied seyn, als welchen das Talent und die Bildung macht. Menschen, die bloss da sind, um sich auf anderer Weise geltend zu machen, durch Verschwendung, durch nützlose Hinbringung der Zeit in geistlosen Vergnügungen, mit einem Wort privilegirte Müssiggänger, wie es in der bürgerlichen Gesellschaft giebt — *sollen hier nicht geduldet werden*, und wer seinen Fleiss und seine auf die Wissenschaft gerichtete Absicht nicht beweisen kann, *soll entfernt werden*.“

Och han tillägger:

„Wenn die Wissenschaft allein regierte, alle Geister nur för diese in Besitz genommen sind, so werden von selbst keine andere Missleidingen der so edlen och herrlichen, am Ende doch vorzüglich auf Beschäftigung mit Ideer gerichteten Triebe der Jugend stattfinden können.“

Den studentungdom, som verkliga älskar vetenskap och litteratur, har i sanning i denna kärlek en tillräcklig regel för sitt lif vid universitetet. Ty denna kärlek finnes icke, om den icke bevisar sig i träget arbete. Sann vetenskaplig insigt kan aldrig inhemtas bekvämligen. Erfarenheten lär icke blott, att det första inträngandet i en vetenskap kräfver största ansträngningen, utan äfven att djupare insigt icke vinnes, om icke någon studieperiod föregått under anlitande af alla själens och kroppens kraf-

*) Vorlesungen über die Methode der Academischen Studium.

ter. En sådan period erfordrar en viss grad af isolering och mycken olja för lampan. Det är icke ens likgiltigt, hvilken tid af dygnet, som för studierna användes. Qvällsarbete må hafva sitt värde för produktion. Ty då hvila dagens öfriga omsorger och kroppens och själens afmattning efter dess möda ger fantasin friare spelrum. Men minnet mottager då svagare intryck och reflexionen är mindre säker; hvarföre äfven nattarbetet alltid erfordrar korrektur vid dagens ljus och efter njuken hvila. För universitetsstudierna, som väsentligen äro reproduktiva och minnessak, gäller derföre det gamla „morgonstund har guld i mun.“ Det är också för studenten icke ringa sak, att redan före middagstid hafva största delen af dagsarbetet undanjordt. Ur denna synpunkt är den moderna lefnadsordningen förderlig, som förvandlar natt till dag. Men det är också icke sagdt, att hans lefnadsordning skall vara den oftast lättjefulla modeverldens. Han är arbetare; och dagsarbetarens exempel är det för honom hellosamma. Sedan en sådan period af ytterlig ansträngning gifvit förmåga af en friare rörelse på vetenskapens område, må gälla regeln: *nulla dies sine linea*, hvilken vanligen är den mera mognade forskarens.

Cicero skrifver till sin son student i Athen: „Då du begifvit dig likasom till bildningens stapelplats, vore det väl det skamligaste att derifrån återkomma tomhändt.“

Uppoffrande arbete är den enkla hemligheten i all lifvets lycka. Tvenne oss kära skalder skildra i följande rader dess dubbla frukt:

Umbär var Cato's visa lära,
På det du intet må umbära.

Franzén.

Spörj, om de lärt sig allt försaka,
Innan, som han, de vant sig allt förmå!

Runeberg.

Och sedan *Schiller* på frågan: „Wer harrte liebend bey mir aus?“ svarat: „Du, die du alle Wunden heilest, Der Freundschaft zarte, leise Hand“, tillägger han:

„Und du, die gern sich mit ihr gattet,
Wie sie der Seele Sturm beschwört,
Beschäftigung die nie ermattet,
Die langsam schafft, doch nie zerstört,
Die zu dem Bau der Ewigkeiten
Zwar Sandkorn nur für Sandkorn reicht,
Doch von der grossen Schuld der Zeiten
Minuten, Tage, Jahre streicht.“

Kroppslig svaghet och sjuklighet kunna föreskrifva varsamhet. Men vid vanlig ungdomshelsa är efter 18 års ålder ingen studiiinsträngning farlig. Tid för rörelse i fria luften återstår alltid för den, som kl. 12 på dagen har sex à sju timmars arbete undangjordt. Frisk ventilation, ringa, helst ingen tobaksrök i studierummet gör resten. Gymnastik, omsorgsfullt ledd och under sträng disciplin, må vara nyttig. Men önskligt är då, att universitetet må sörja för anslag, som göra en sådan ledning möjlig, och reservera den endast för den studerande ungdomen, så att ett lämpligt val af timmar i tillräckligt antal kan ega rum.

Hvarje korps, som respekterar sig sjelf, håller inom sig en sträng disciplin. Häri torde studenternas samlig vid Finlands universitet i alla tider varit bristfälligt. Orsaken dertill har varit dels afdelnings-, fordom nationsin-

delningen, dels falska föreställningar om den individuella frihetens väsende.

Skolkamratskapet, som i afdelningen fortfar, gör studenten till en mutad domare öfver kamraters uppförande. Det är dock mindre hans öfvertygelse och omdöme, som här af äro snärjda, än hans moraliska mod. Hans hjertas vanor förbjuda honom att fälla den med sina fel kärvordne kamraten. Ehuru ett i rätt tid tillämpadt consilium abeundi vore mången ynglings räddning, gifva de gamla skolkamraterna icke gerna sin röst härtill. Än mindre vill någon af dem väcka fråga härom. Utseendet af seniorer, hvilka initiativet häri skulle tillkomma och åligga, har alltid mött afgjord opposition, till och med då frågan gällt hela studentkorpsen. Det är så man ansett sig bevara frihet och sjelfständighet inom afdelningarna och i deras inbördes förhållande.

Men friheten är förnuft och sedlighet. Ingen annan frihet finnes. Förnuftet är i det menskliga samlifvet såsom i vetenskapen, system, lag, förnuftig ordning; och att fritt följa denna ordning det är sedlighet. I det offentliga samhället består den individuella friheten i att lyda den lag, samhällsmedlemmarne stiftat. Men en ordning, som borde omgöras för hvarje samhällsmedlems tillträde, vore den permanenta oordningen, anarkin. Genom sitt inträde i samhället antager individen den gällande ordningen, och han stiftar lagen enligt samma ordning, såvidt nemligen reform af lagen blifvit ett af samhället erkänt behof. I allmänhet kan dock sägas, att friheten är desto större ju mindre ofta reformer vidtagas. Ty seden såsom ärfd sedlig vana är frivilligare, än den laglydnad, som stöder sig endast på resonnement eller kanske blott på resignation under pluralitetens vilja. Äfven den mest demokratiska författning har enligt sakens natur icke kunnat bringa det

längre, än att samhällsmedlemmarne stifta lagen och utse dess verkställare. Och föga någon lärer tveka, att den individuella friheten sålunda är bevarad, till och med om både lagstiftning och val måste ske medelbart genom representanter. För fattandet af ett beslut finnes, då i ett samfund olika meningar vidhållas, ingen annan utväg, än majoritetens afgörande. Vål bevisar det för medlemmarnes bildning, att dervid äfven minoritetens yrkanden såvidt möjligt afses. Men den, som skulle vägra att underkasta sig majoritetens beslut, skulle derigenom ådagalägga sin omogenhet för allt samhällslif.

Den af studenterna sjelfva öfvade disciplinen bidrager kraftigt att hos hvarje student upprätthålla omsorgen om korpens anseende, och manar honom dertför att i hvarje stund ihågkomma, att han i sitt eget uppförande har att bevara detsamma.

Vanligen missförstår man redan skolans betydelse för lärjungens uppfostran. Man fordrar, att den skall företräda familjens ställe och hos honom implanta ett moraliskt sinnelag; hvilket den hvarken har till uppgift eller någonsin förmår, om icke såsom internat, och äfven då högst osäkert. Sanningen är, att skolan skall uppfostra till medborgerlighet, till iakttagande af hvad lag och sed bjuda. För lärjungen bör det vara tillräckligt motiv, att han lyder en allmän ordning, som är till för det allmänna bästa. Men redan i skolan är erinran, att hvar och en, som tillhör densamma, äfven bör vara mon om dess goda anseende, ett verksamt medel att uppehålla god sed äfven utom skolan; ty lärjungen vinner sålunda medvetandet, att han sjelf förmår verka för det allmänna. Så mycket mer bör detta medvetande upprätthållas vid universitetet.

Såsom studiefriheten, om den yttrar sig i en planlös, mångskiftande läsning, i sjelfva verket är ofrihet, viljelöst

beroende af yttre tillfälligheter, likaså är studentens afgörande öfver eget lefnadssätt, om det icke har en förnuftig ordning till norm, motsatsen af fritt val och bestämmande. Ty menniskan står i ett dubbelt beroende af egna drifter och böjelser, naturliga och från barndomen invanda, i båda hänseenden viljelöst mottagna, samt af närvarande omgifningar och yttre förhållanden, som på hennes afgörande inverka, främjande eller hindrande. Från detta beroende kan hon frigöra sig endast genom att gifva sitt handlingsätt ett förnuftigt, allmängiltigt, af egen öfvertygelse bestämdt ändamål.

Denna frigörelse kan nu studenten sätta i verket icke blott, såsom till en viss grad äfven skolgossen, i sitt enskilda lif, utan äfven i det samhällslif, han tillhör. Och häri består i afseende på studentens handlingssätt och leverne den akademiska friheten.

Om den till myndiga är komne studenten eger politiska berättiganden, eller kommunala eller andra samhällsrättigheter, är detta en sak för sig. Såsom student tillhör han detta särskilda, offentligen erkända akademiska samhälle, med dess rättigheter och pligter. I detta samhälle är han stiftare af lag och sed. Och detta är icke något ringa värf. Ty god sed går likasom dålig i arf genom generationer.

Den student, som rätt betänker denna sin ställning, måste känna med sig, att på honom hvilat ett tungt ansvar. Af hvem skall fäderneslandet vänta sin framtid, om icke främst af sina mest bildade söner. Hvilket värde vårt Finska fädernesland sätter på detta hopp, har det bevisat genom de jemförelsevis stora uppoffringar, det gjort och ännu dagligen gör för den vetenskapliga bildningen. Den finske studenten behöfver blott se sig omkring i lärosalarna och i de öfriga rum, som bevara universitetets sam-

lingar eller tjena för ungdomens öfningar, för att öfvertygga sig härom. Han skall vid universiteterna i andra länder icke lätt finna motstycken till desamma. Fremlingen, som besöker oss, yttrar stundom sin förvåning i tadel öfver den lyx, ett så fattigt land som Finland slösat på sitt universitets byggnader. Må så vara, om detta slöseri är för lärare och lärjungar förloradt. Men om vistelsen i dessa ljusa, prydliga, åt bildningen helgade salar dagligen erinrar dem om universitetets betydelse för fäderneslandet och om deras pligter mot detsamma, om den lyftar den unge studentens sinne och håg från det låga i lifvet, så är kostnaden icke bortkastad. Universitetets årsinkomst har länge uppgått till ungefär en sextondel af samtliga statsinkomster. *) Detta anslag står öfver jembörelse med enahanda anslag i de flesta länder. Redan tanken härpå borde göra studentens hjerta ödmjukt — ödmjukt mot det folk, som af sitt hårdt förtjenade dagliga bröd sparar en million för hans uppfostran, men tillika hos honom väcka känslan för den lycka, att vara kallad att samla frukterna af denna det Finska folkets uppoffring och att till detta folk återbära dessa frukter, mögnade vid värmen af ett fosterländskt hjertas slag.

„Att en stor fosterlandsanda kan göra hvarje uppfostran god och ersätta en inskränkt undervisnings brister, det har många staters och äfven engång Sveriges exempel bevisat.“ **)

Ja fosterlandskärleken är den känsla, som skall upp bära och förädla hvarje menskligt sträfvanne, skänka ökad styrka åt ansträngningen och åt ändamålet den form af

*) Häre inberäknadt ett temporärt anslag och afkastningen af universitetets egna fonder.

**) Geijer på a. st. Andra artikeln.

allmängiltighet, som ger detsamma sitt berättigande. Ungdomen behöfver föga erinras härom, ty dess blick har ännu icke sträckt sig utom fäderneslandets gränser, hvilka omsluta allt, hvad den på jorden har kärt, och för ungdomshjertat är denna kärlek ett behof.

Samtiden har delvis uppburit tvenne läror, hvilka blifvit ställda i motsats mot patriotismens berättigande, och som fått namn af kosmopolitism och personlighetens rätt. Båda bära humanitetens stämpel och äro derföre egnade att entusiasmera sina bekännare. Men dessa läror blifva falska, då de ställas i motsats mot nationaliteternas och statens berättigande.

Aktningen för allmän menniskorätt och den allmänna människokärleken äro den kristna kulturens ädla frukt. Men historien känner ingen annan allmänt mensklig kultur, än den, som upp bäres af de särskilda nationerna. Beröfvad denna form blir den allmänna kulturen lika innehållslös som formlös. Med rätta har ifrandet för denna förmenta, rent menskliga kultur fått namn af „flack“ kosmopolitism. Läran har sitt upphof från 18:de seklets humanitetssträfvanden, hvilka å andra sidan efterträds af en rik både officiell och enskild samverkan mellan de civiliserade folken. Men bredvid dessa berättigade yttringar af folkens vunna bildning, har kosmopolitismen predikat sin förmenta högre humanitet, hvars vilkor vore all nationell åtskildnads utrotande. Senast hafva Socialisterna tillagnat sig läran, för att lyckliggöra menskligheten med universalrepubliken, medan de katolska ultramontanerna från sin ståndpunkt hylla densamma. Båda dessa företeelser borde vara tillräckliga, att förgöra denna kosmopolitism.

Läran om personlighetens rätt står socialismen nära, ehuru dess bekännare icke äro härom medvetna. Indivi-

den skall utvecklas till sann humanitet, denna sats är denna läras kärna. Stat och samhälle skola vara endast medel för denna individens utveckling, som alltså vore historiens slutändamål. Det återstår blott att afgöra: hvad sann humanitet är? Här återkommer alltså frågan om den allmäntmenschliga kulturen *in abstracto*. Man har sökt hjälpa sig ur förlägenheten genom att fordra de menschliga anlagens fria utveckling; ty då, menar man, kommer visst den sanna humaniteten till stånd, isynnerhet om man, såsom pedagogerna, tillägger: „harmonisk“ utveckling. Men då utvecklingen likväl skall börja med uppfostran, blir det nödvändigt att veta: hvilka sagde anlag äro? en fråga hvars besvarande står öppen för allt slags fantasteri. I hvarje händelse blir utvecklingens frihet på ett betänkligt sätt inskränkt genom att föregå i färdigt ordnade samhällsförhållanden, med tillhjälp af skolor o. s. v. reglerade i minsta detalj. Ja det blir nära nog löjligt, att tala om anlagens fria harmoniska utveckling genom läsa, skriva och räkna.

Gifvet är, att ehuru dessa läror förvillat mångens omdöme, de icke förmått inverka på stats- och samhällslifvet. Staten, såsom statsmakt, försvarar sin tillvaro och eger styrka härtill, emedan folkens nationalmedvetande förlänar den. De civiliserade folken erkänna såsom sin uppgift, att tillegna sig och utveckla den allmäntmenschliga bildningen, emedan deras sjelfbestånd häraf beror. Ty en nation eger rätt till en sjelfständig historisk tillvaro, i den mon densamma utgör en representant af denna bildning. Men ingen nation sätter i fråga sin rättighet att försvara sitt sjelfbestånd mot hela den öfriga menschligheten. Och hvarje nation eger denna rätt, emedan den allmänna menschliga bildningen funnits, finnes och kan finnas till endast i denna form af nationel bildning. Likaså er-

kännes hos de kristna folken individens menniskovärde, och samhällsinstitutionerna bestämmas af detta erkännande. Men hos intet folk sättes i fråga individens pligt, att gifva sitt lif för försvarande af nationens sjelfbestånd. Ty endast i staten, såsom sammanfattningen af en nations lag och sed, kan individen åtnjuta detta erkännande; men lagen och seden finnas derigenom, att nationen såsom nation lefver och består, har en historia, en forntid och en framtid.

Denna är verklighetens dom öfver sagde läror. Patriotismen erkänner domens rättvisa. Vetenskapen har ända från Aristoteles bevisat deras grundlöshet, med ökad klarhet och fasthet efter medeltidens slut, allteftersom Europas nuvarande statslif utbildat sig på nationalmedvetandets grund — eller närmare: allteftersom nationaliteterna sjelfva historiskt formerats.

Företrädesvis för studenten föreligga bevisen för det anförda. Han är af sitt folk kallad till vetenskaplig bildning d. ä. till delaktighet af den allmäntmenschliga bildningen i dess upphöjdaste form. Genom upprätthållandet af de bildningsanstalter, som skola föra honom härtill, ger staten individens rätt, *menniskovärdet*, dess högsta erkännande. Men han är kallad dertill af *sitt* folk, för att framför alla andra dess söner hos detta folk upprätthålla denna bildning och dermed dess rätt att lefva såsom nation bland nationernas tal. Att han är medvetande af denna sin kallelse, derom skall hans patriotism bära vittnesbörd.

Verkligheten är det närvarande. Äfven i individens lif såsom i folkens sammansluter den närvarande stunden i sig förtid och framtid. Förgår den utan verk och gerning, är det förgångna gagnöst och framtiden förspild. Ingen känsla kan lättare än patriotismens stanna vid en

tom entusiasm, emedan ingen är mera upphöjd och tillika mera naturfostrad, allmän och lätt väckt. Den stannar der- vid, om dess bevisande förlägges endast i en dimhöljd drömverld, medan det närvarande fylles med toma ord och demonstrationer. Men den student, som ur sin patriotism hemtar krafter till ansträngdt, uppoffrande arbete, för att fylla sin närvarande samhällsställnings pligter, han höjer derigenom denna känsla till den förnuftiga öfvertygelse och sedliga vilja, som gifva borgen för ett fosterland och mensk- lighet gagnande mannalif. Det är dessa studenter, som ut- göra blomman af fäderneslandets ungdom, det är de, till hvilka detta fädernesland ställer sitt framtidshopp.

Siitapä nyt tie menevi,
Ura uusi urkenevi
Laajemmille lauloille,
Runsaammille runoille
Nuorisossa nousevassa,
Kansassa kasuavassa.

